

«Οί προκλήσεις του Εὐαγγελισμοῦ» Συνέντευξι στὸ «Tea Time at the Seminary»

Ο Μητροπολίτης Μεθώνης κ. Ἀμβρόσιος εἶναι Ἱεράρχης τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γνησίων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος. **Οἱ** ποιμαντικές του εὐθύνες, πὺν ξεκίνησαν μὲ τὴν χειροτονία του σὲ Ἐπίσκοπο τὸ 1993, ἔχουν ἐντυπωσιακὰ μεγάλη ἔκταση.

Επιβλέπει μοναστικές καὶ ἐνοριακές κοινότητες σὲ πολλές χώρες τοῦ κόσμου καὶ ἔχει βιώσει τόσο τίς χαρὲς ὅσο καὶ τίς δυσκολίες τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου. **Σ**τὸ σημερινὸ ἐπεισόδιό θὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν ἐκτεταμένη ἱεραποστολική του δράση καὶ γιὰ τοὺς λόγους πὺν ὁ εὐαγγελισμὸς ἀποτελεῖ ἰδιαίτερα δύσκολο ἔργο, εἰδικὰ στὸν 21ο αἰῶνα.

* * *

Καλῶς ἤρθατε στὸ «Tea Time at the Seminary».

Σήμερα εἶμαι ἰδιαίτερα ἐνθουσιασμένος, γιὰτὶ ὑπάρχει ἓνας κατάλογος ἀνθρώπων πὺν πραγματικὰ θέλαμε νὰ φιλοξενήσουμε στὴν ἐκπομπή, καὶ ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ὁ Μητροπολίτης Ἀμβρόσιος, ὁ ὁποῖος βρίσκεται σήμερα μαζί μας.

Βρισκόμαστε στὴν Ἀδελφότητα τοῦ Ἀγίου Ἐδουάρδου στὴν Ἀγγλία καὶ θὰ ἤθελα νὰ πῶ:

«**Σ**εβασμιώτατε, σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμὰ πὺν δεχθήκατε νὰ συμμετάσχετε στὴν ἐκπομπή».

- **Εἶναι** χαρὰ μου. **Κ**αὶ καλῶς ἤλθατε στὴν Ἀγγλία.

1) Ἐρώτησις: **Θ**ὰ θέλατε νὰ μᾶς μιλήσετε λίγο γιὰ τὴν πορεία σας; **Π**ῶς ξεκινήσατε ὡς ἱεραπόστολος Ἐπίσκοπος καὶ ποιό εἶναι συνολικὰ τὸ ἔργο πὺν ἐπιτελεῖτε;

Απάντησις: **Γ**ιὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινής, ποτὲ δὲν εἶχα σκοπὸ νὰ γίνω ἱεραπόστολος, πόσο μάλλον Ἐπίσκοπος. **Ἡ** ἐπιθυμία μου

ἦταν νὰ γίνω Μοναχός. **Ε**ἰσῆλθα στὴν Μονὴ τῶν Ἀγίων Κυπριανοῦ καὶ Ιουστίνης στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἐξακολουθῶ νὰ διαμένω, πρὶν ἀπὸ πενήντα δύο χρόνια.

Ἡ... «ἀτυχία» μου ἦταν ὅτι ἔμαθα ἀρκετὲς ξένες γλῶσσες καὶ ἔτσι ἔγινα χρήσιμος στὶς διεθνεῖς ἐπαφές καὶ στὰ ταξίδια στὸ ἐξωτερικό. **Ὁ** ἰδρυτὴς μας καὶ Μητροπολίτης Κυπριανὸς ἀγαποῦσε βαθιὰ τὴν ἱεραποστολή. **Ἀ**νμποροῦσε, θὰ πῆγαινε ἀκόμη καὶ στὴν Κίνα ἀναζητώντας ψυχές γιὰ νὰ τὶς ἐνώσει μὲ τὸν Χριστό. **Ἐ**τσι παρασύρθηκα κι ἐγὼ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἐνθουσιασμό καὶ συχνὰ τὸν συνώδευα στὴν Ἰταλία, στὴ Γαλλία, στὴν Ἀγγλία, στὴν Ρουμανία, στὴν Ρωσία καὶ σὲ πολλὰς ἀκόμη χῶρες, προκειμένου νὰ τὸν βοηθῶ. **Ἀ**πὸ ἐκεῖ ξεκίνησε καὶ ἡ προσπάθειά μας στὴν Ἀφρική. **Ὁ** ἴδιος ἐπισκέφθηκε ἀρκετὲς φορὲς τὴν Κένυα καὶ ἀργότερα, κυρίως λόγῳ τῆς προχωρημένης ἡλικίας του, ἀνέλαβα ἐγὼ τὴν εὐθύνη τῶν ἱεραποστολῶν τόσο στὸ Κονγκό ὅσο καὶ στὴν Κένυα.

Σήμερα, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτές, ἔχω ἐπίσης τὴν εὐθύνη τῶν ἐνοριῶν μας στὴν Δυτικὴ Εὐρώπη, στὴν Γαλλία, στὴν Ἑλβετία, στὸ Βέλγιο καὶ στὴν Ἀγγλία. **Ἐ**τσι συνέβη. **Ὁ**χι ἐπειδὴ τὸ ἐπιδίωξα, ἀλλὰ ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ εὐθύνη, γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου, ὅπως συνηθίζω νὰ λέω, τοποθετήθηκε στοὺς ὤμους μου. **Κ**αὶ ἀπὸ τότε τὴν ἀντιμετωπίζω πάντοτε μὲ μεγάλη σοβαρότητα.

2) Ἑρώτησις: **Ὁ**ταν πρωτοπήγατε στὴν Ἀφρική, καὶ ἰδιαίτερα στὸ Κονγκό, σᾶς ἐξέπληξε ἡ διαφορετικὴ κουλτούρα; **Κ**αὶ πῶς καταφέρατε νὰ μιλήσετε στοὺς ἀνθρώπους μὲ τρόπο πὺν νὰ μποροῦν νὰ κατανοήσουν τὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὸ πόσο διαφορετικὴ εἶναι ἀπὸ ὅσα γνώριζαν μέχρι τότε;

Ἀπάντησις: **Σ**τὴν πραγματικότητα, ἡ πρώτη μου ἀποστολὴ στὴν Ἀφρική ἦταν στὴν Κένυα, πρὶν ἀπὸ περίπου τριάντα πέντε χρόνια. **Σ**ιγὰ σιγὰ προσαρμόσθηκα. **Μ**πορῶ νὰ πῶ, ὅτι ἡ νοοτροπία τῶν Ἀφρικανῶν διαφέρει σημαντικὰ ἀπὸ ἐκείνη τῶν Εὐρωπαίων. **Ἐ**χουν διαφορετικὸ τρόπο σκέψης, διαφορετικὲς ἱκανότητες καὶ διαφορετικὴ ἀντίληψη γιὰ τὰ πράγματα. **Ἀ**κόμη καὶ μέσα στὴν Εὐρώπη ὑπάρχουν μεγάλες διαφορὲς μεταξὺ τῶν λαῶν. **Σ**τὴν Ἀφρική αὐτὲς οἱ διαφορὲς εἶναι ἀκό-

μη μεγαλύτερες. **Μ**ὲ τὸν καιρὸ, ἔμαθα νὰ κατανοῶ τὸν ἀφρικανικὸ τρόπο σκέψης. **Α**κόμη καὶ σήμερα δὲν εἶναι πάντοτε εὐκολο, ἀλλὰ εἶναι πολὺ πιὸ εὐκολο ἀπ' ὅ,τι στὴν ἀρχή. **Θ**ὰ ἔλεγα μάλιστα, ὅτι πλέον μπορῶ νὰ σκέπτομαι σὰν Ἀφρικανός.

Ἴσως βοηθᾷ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ μητέρα μου γεννήθηκε στὴν Νότια Ἀφρική. **Ἔ**τσι μπορῶ νὰ πῶ ὅτι εἶμαι... κατὰ τὸ ἥμισυ Ἀφρικανός.

3) Ἑρώτησις: **Θ**ὰ ἤθελα ἐπίσης νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸν εὐαγγελισμό. **Θ**ὰ μπορούσατε νὰ ἐξηγήσετε στοὺς θεατές μας τί εἶναι ὁ εὐαγγελισμός καὶ ποιοὶ εἶναι κατάλληλοι νὰ τὸν ἀσκοῦν;

Απάντησις: **Ὁ** εὐαγγελισμός ἔχει πολλὰ διαστάσεις καὶ πολλὰ διαφορετικὰ μορφές. **Σ**τὴν Ἀφρική, γιὰ παράδειγμα, ἀπευθυνόμαστε κυρίως σὲ ἀνθρώπους πού εἶναι ἤδη Χριστιανοί, ἔστω καὶ ἂν ἀνήκουν σὲ διάφορες ὁμολογίες. **Ἔ**χουν ἤδη μιὰ βασικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴν χριστιανικὴ πίστη. **Μ**άλιστα, φοβᾶμαι πὼς τὴν γνωρίζουν πολὺ καλύτερα ἀπὸ ὅ,τι οἱ σημερινοὶ Εὐρωπαῖοι. **Γ**ιὰ παράδειγμα, οἱ περισσότεροι Γάλλοι σήμερα γνωρίζουν πολὺ λιγότερα γιὰ τὸ τί εἶναι ὁ Χριστιανισμός, ποὺ εἶναι ὁ Χριστὸς ἢ τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἀπ' ὅσα γνωρίζει ὁ μέσος Ἀφρικανός.

Ἔτσι, στὴν Ἀφρική ξεκινᾶμε ἀπὸ ἓνα ὑψηλότερο ἐπίπεδο κατανόησης ἀπ' ὅ,τι στὶς περισσότερες χώρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. **Δ**ὲν ἀναφέρομαι φυσικὰ στὶς παραδοσιακὰ ὀρθόδοξες χώρες, ὅπως ἡ Ἑλλάδα ἢ ἡ Ρουμανία, ἀλλὰ στὶς δυτικὲς κοινωνίες. **Σ**τὴν Κένυα ἐργαζόμαστε κυρίως ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους πού εἶναι ἤδη Χριστιανοί. **Ὅ**σον ἀφορᾷ τὶς δικές μας ἐνορίες, οἱ περισσότεροι εἶναι Ὁρθόδοξοι ἐδῶ καὶ τρεῖς ἢ ἀκόμη καὶ τέσσερις γενιές. **Π**ρόκειται γιὰ ἀνθρώπους πού γεννήθηκαν καὶ ἀνατράφηκαν μέσα στὴν Ὁρθοδοξία. **Γ**ιὰ αὐτούς, ἡ Ὁρθοδοξία ἀποτελεῖ τὴν φυσικὴ καὶ οἰκεῖα μορφή τοῦ Χριστιανισμοῦ. **Β**εβαίως, ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι πού προσέρχονται σήμερα στὴν Ἐκκλησία, ὅμως στὴν Κένυα εἶναι πολὺ λιγότεροι ἀπ' ὅ,τι στὸ Κονγκό, ὅπου ἡ ἱεραποστολή μας ἀναπτύσσεται συνεχῶς. **Μ**όλις πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἔλαβα φωτογραφίες ἀπὸ μιὰ νέα ἱερα-

ποστολή που ανοίγουμε στην Ματάντι, τὸ μεγάλο λιμάνι τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τοῦ Κονγκό. Ἐκεῖ συναντᾶμε διαφορετικὲς καταστάσεις. Σὲ ὠρισμένες περιοχὲς τοῦ Κονγκό

ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι γνωστὴ ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια. Ἡ παρουσία ἑνὸς Ὁρθόδοξου Ἱερέα δὲν προκαλεῖ ἐκπληξη· οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἤδη κάποια γνώση τῆς Ἐκκλησίας.

Σὲ ἄλλες περιοχὲς, ὅμως, ἡ Ὁρθοδοξία ἦταν ἐντελῶς ἄγνωστη. Πρὶν ἀπὸ περίπου δέκα χρόνια ξεκινήσαμε τὴν ἀποστολή μας στὸ βόρειο Κονγκό, σὲ μιὰ περιοχὴ ὅπου κανεὶς δὲν γνώριζε τὴν Ὁρθοδοξία. Ἕνας Ἱερέας μας ἀπὸ τὴν Κινσάσα πῆγε ἐκεῖ χωρὶς καμμία ἰδιαίτερη ὑποδομὴ. Ἀπλῶς ἄρχισε νὰ συναντᾷ ἀνθρώπους καὶ νὰ συνομιλεῖ μαζί τους. Οἱ ἄνθρωποι τὸν ρωτοῦσαν: «Ποιὸς εἶσαι; Γιατί φορᾷς αὐτὰ τὰ ρούχα;». Σιγὰ σιγὰ ἄρχισαν νὰ ἐνδιαφέρονται. Ἀρχισαν νὰ ἐρχονται κοντὰ στὴν Ἐκκλησία καὶ νὰ ζητοῦν νὰ βαπτισθοῦν. Ἐπειτα ἀπὸ τρία χρόνια συνεχoῦς παρουσίας, πῆγα καὶ ἐγὼ ἐκεῖ γιὰ νὰ χειροτονήσω τὸν πρῶτο Ἱερέα τῆς περιοχῆς. Σήμερα ὑπάρχουν ἑνδεκα ἢ δώδεκα Ἱερεῖς, ἀρκετοὶ Διάκονοι καὶ κυριολεκτικὰ χιλιάδες βαπτισμένοι πιστοί. Ἡ ἱεραποστολὴ λοιπὸν δὲν εἶναι ἴδια παντοῦ. Προσαρμόζεται πάντοτε στὶς τοπικὲς συνθῆκες.

Στὸ Κονγκό, τὰ βασικὰ μέσα μετακίνησης εἶναι... τὰ πόδια. Στὸ βόρειο τμήμα χρησιμοποιοῦν ἐπίσης κανό, ἐπειδὴ ὑπάρχουν πολλὰ ποτάμια. Ὅπου τὸ ἐπιτρέπουν οἱ συνθῆκες, χρησιμοποιοῦνται ποδήλατα ἢ μοτοσικλέτες. Ὅλοι σχεδὸν οἱ Ἱερεῖς μας ἀσκοῦν ἱεραποστολικὸ ἔργο. Οἱ περισσότεροι ἔχουν ἀναλάβει μιὰ συγκεκριμένη γεωγραφικὴ περιοχὴ. Μία ἢ δύο φορὲς τὸν χρόνο ἀφιερώνουν περίπου ἕναν μῆνα γιὰ νὰ ἐπισκέπτονται χωρὶς μετὰ ἀπὸ χωρὶς μαζί μὲ μερικoὺς κατηχητές, μιλώντας στοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία. Καί, δόξα τῷ Θεῷ, ἔτσι γεννιοῦνται νέες ἐνορίες.

Στὸ Κονγκό πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, στοὺς ὁποίους ἀπευθυνόμαστε, ἔχουν ἐλάχιστη γνώση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ περισσότεροι ἀκολουθοῦν ἀκόμη τὶς παραδοσιακὲς ἀφρικανικὲς θρησκείες. Πιστεύουν σὲ φυλαχτά, εἰδῶλα καὶ πνεύματα. Χρειάζεται λοιπὸν χρόνος, ὥστε νὰ ἐγκαταλείψουν

αὐτὲς τὶς ἀντιλήψεις καὶ νὰ κατανοήσουν τὰ θεμέλια τῆς χριστιανικῆς πίστεως. **Ὅμως**, δόξα στὸν Θεό, οἱ Ἀφρικανοὶ – ὅπως διαπιστώσατε καὶ ἐσεῖς στὴν Κέννα – ἀνταποκρίνονται μὲ μεγάλη προθυμία στὴν Ὁρθοδοξία.

4) Ἑρώτησις: **Ναί**, τὸ παρατήρησα. **Θυμᾶμαι** μάλιστα, ὅτι ὅταν βρισκόμασταν μαζὶ στὴν Κέννα, μοῦ εἶχατε πεῖ – ἂν δὲν κάνω λάθος – ὅτι ἔχουμε περίπου σαράντα χιλιάδες πιστοὺς στὸ Κονγκό. **Εἶναι** σωστὸς αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς;

Ἀπάντησις: **Ναί**, περίπου τόσοι εἶναι.

5) Ἑρώτησις: **Τὸ** ἔχω ἀναφέρει αὐτὸ σὲ πολλοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τότε πὺν μοῦ τὸ εἶπατε καὶ ὅλοι, χωρὶς ἐξαίρεση, ἐκπλήσσονται, ὅταν ἀκοῦνε ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας ἀριθμεῖ περίπου σαράντα χιλιάδες πιστοὺς στὴν Ἀφρική. **Πῶς** συνέβη αὐτό; **Πῶς** ἐξηγεῖται, ὅτι τόσο μεγάλος ἀριθμὸς ἀνθρώπων ἐντάχθηκε στὴν Ἐκκλησία;

Ἀπάντησις: **Ἐδῶ** καὶ περίπου σαράντα χρόνια ἐργαζόμαστε στὸ Κονγκό. **Στὴν** ἀρχὴ ἦρθαν λίγοι πιστοὶ ἀπὸ τὶς κοινότητες τοῦ Νέου Ἡμερολογίου, ἐπειδὴ εἶχαν ἀπογοητευθεῖ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ τους κατάσταση. **Ὡστόσο**, ἡ συντριπτικὴ πλειονότητα εἶναι ἄνθρωποι πὺν βαπτίστηκαν στὴν Ἐκκλησία μας: εἴτε προέρχονταν ἀπὸ ἄλλες χριστιανικὲς ὁμολογίες, εἴτε ἦταν προηγουμένως εἰδωλολάτρες.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι καρπὸς τῆς ἀκούραστης ἱεραποστολικῆς προσπάθειας τῶν Ἱερέων μας στὸ Κονγκό, τοὺς ὁποίους θαυμάζω βαθύτατα. **Πρόκειται** γιὰ ἀνθρώπους μὲ ἐξαιρετικὸ πνεῦμα αὐτοθυσίας. **Θυσιάζουν** τὴν οἰκογένειά τους, τὴν ἐργασία τους καὶ τὴν προσωπικὴ τους ἄνεση γιὰ νὰ διαδώσουν τὸ Εὐαγγέλιο. **Δυστυχῶς** δὲν ἔχουμε τὴν δυνατότητα νὰ τοὺς καταβάλλουμε μισθό. **Μποροῦμε** μόνο νὰ τοὺς προσφέρουμε ὅ,τι εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴν διακονία τους: λειτουργικὰ βιβλία, Ἅγιες Γραφές, προσευχητάρια καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη πὺν

χρειάζονται γιὰ τὴ Θεία Λειτουργία. **Αὐτὸ** εἶναι σχεδὸν τὸ σύνολο τῆς ὑλικῆς βοήθειας πὺν μποροῦμε νὰ παρέχουμε. **Καὶ** ὅμως, αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι συνεχίζουν νὰ θυσιάζονται καθημερινά, ἐργαζόμενοι ἀκούραστα γιὰ τὴ διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου. **Μπορῶ** νὰ τοὺς βοηθή-

σω, ἔστω καὶ λίγο. **Γ**ιὰ παράδειγμα, δύο φορές τὸν χρόνο ὀργανώνουμε ἓνα συνέδριο νέων στὸ Κασαΐ. **Ἐ**πίσης, δύο φορές τὸν χρόνο πραγματοποιοῦνται συναντήσεις τῶν Ἱερέων σὲ καθεμία ἀπὸ τὶς πέντε ἀρχιερατικὲς περιφέρειες, στὶς ὁποῖες εἶναι ὀργανωμένη ἡ Ἱεραποστολή. **Σ**τέλνω ἓνα μικρὸ χρηματικὸ ποσό, ὥστε νὰ μπορέσουν νὰ πραγματοποιηθοῦν αὐτὲς οἱ συγκεντρώσεις. **Κ**ατὰ τὴν διάρκειά τους γίνονται πάντοτε ὁμιλίες. **Μ**ερικὲς φορές ἀποστέλλουμε ὑλικὸ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ τὶς περισσότερες φορές οἱ ἴδιοι οἱ Ἱερεῖς προετοιμάζουν τὸ ἐκπαιδευτικὸ ὑλικό. **Δ**όξα τῷ Θεῷ, σήμερα ὑπάρχει τὸ διαδίκτυο. **Ὑ**πάρχει πλέον ἄφθονο ὑλικὸ διαθέσιμο.

Ἐχουμε ἀκόμη καὶ ὁμάδες βυζαντινῆς μουσικῆς. **Τ**ὴν τελευταία φορά πού ἐπισκέφθηκα τὸ Κονγκό πήρα μαζί μου ἓναν ἀπὸ τοὺς καλύτερους ψάλτες μας. **Δ**ίδαξε στοὺς ἐκεῖ ψάλτες, τοὺς παρέδωσε μερικὰ μαθήματα καὶ δημιούργησε διαδίκτυακες ὁμάδες, ὥστε νὰ ἀνταλλάσσουν μουσικὰ κείμενα, μέλη καὶ ἐμπειρίες. **Γ**ίνεται, λοιπόν, πολλὴ δουλειά. **Π**έρα ὅμως ἀπὸ τὸ καθαρὰ ἐκκλησιαστικὸ ἔργο, λειτουργοῦμε καὶ σχολεῖα. **Σ**τὸ βόρειο Κονγκό ἔχουμε πέντε σχολεῖα πού λειτουργοῦν ὑπὸ τὴν εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας μας. **Σ**τὴν Κανάνγκα, στὸ κεντρικὸ Κονγκό, ἀνοίξαμε φέτος ἀκόμη ἓνα σχολεῖο. **Κ**αταφέραμε νὰ ἀνεγείρουμε τὸ κτίριο, νὰ ἐξασφαλίσουμε τὸν ἀπαραίτητο ἐξοπλισμό, νὰ λάβουμε τὴν κρατικὴ ἄδεια λειτουργίας καὶ ἔτσι ἄρχισε νὰ λειτουργεῖ μέσα στὴν φετινὴ χρονιά.

Διαθέτουμε ἐπίσης δύο σχολεῖα στὴν Μπραζαβίλ, στὸ γειτονικὸ Κονγκό, καθὼς καὶ μία κλινική, ἡ ὁποία κατασκευάσθηκε χάρις στὴν βοήθεια πολλῶν πιστῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἀρκετοὶ ἀπὸ τὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες. **Π**ολλοὶ ἄνθρωποι συνέβαλαν οικονομικά, ὥστε νὰ δημιουργηθεῖ. **Σ**ήμερα ἡ κλινικὴ εἶναι πλήρως ἐξοπλισμένη καὶ λειτουργεῖ κανονικὰ στὴν Κανάνγκα. **Ὑ**πεύθυνος εἶναι ὁ ὀρθόδοξος ἰατρός Δρ. Patrick Kamfufu, μαζί μὲ ἕξι βοηθοὺς υγείας, οἱ ὁποῖοι πραγματοποιοῦν βασικὲς ἱατρικὲς πράξεις. **Ἰ**διαίτερη ἔμφαση δίνεται στὴν φροντίδα τῶν ἐγκύ-

ων και στους τοκετούς, καθώς ο τοκετός αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες αιτίες θανάτου γυναικών και νεογνών στο Κονγκό. Έτσι, η κλινική προσφέρει κυρίως βοήθεια στις μητέρες και στα βρέφη.

6) **Ερώτησις:** Μιλήσαμε για την

διάδοση του Ευαγγελίου και για την ανάπτυξη της Ορθοδοξίας στο Κονγκό. **Θ**ά ήθελα να σας ρωτήσω, αν υπάρχουν περιπτώσεις όπου είναι σωστό να προσπαθεί κανείς να διαδώσει την Ορθοδοξία και άλλες όπου αυτό δεν είναι σωστό. **Σ**υχνά ακούμε ιστορίες για ανθρώπους που ανεβαίνουν πάνω σε μία καρέκλα ή σε κάποιο σημείο μιας πλατείας, σηκώνουν μια Βίβλο και αρχίζουν να κηρύττουν δυνατά μπροστά στο πλήθος. **Π**οιά θεωρείτε ότι είναι η καλύτερη μέθοδος, όταν κάποιος επιθυμεί να οδηγήσει έναν λαό στην Ορθοδοξία;

Απάντησις: Στην Αφρική βλέπει κανείς αρκετές τέτοιες εικόνες. **Α**κόμη και μέσα σε ένα λεωφορείο μπορεί κάποιος να σηκωθεί ὀρθιος και να αρχίσει να «δίνει την μαρτυρία του», ὅπως συνηθίζουν να λένε. **Ο**μως αὐτός δεν ὑπῆρξε ποτέ ὁ τρόπος τῆς Ορθοδοξίας. **Η** Ορθοδοξία πάντοτε ἔλεγε: **«Έλα και δές»**. **Έ**λα στις Ακολουθίες μας. **Δ**ές πῶς προσευχόμαστε. **Γ**νώρισε τὴν θεολογία μας. **Η** Ορθόδοξη Ἐκκλησία δεν συνήθισε ποτέ να πηγαίνει ἀπὸ σπίτι σε σπίτι χτυπώντας πόρτες, ὅπως κάνουν οἱ Μορμόνοι ἢ οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά. **Δ**ὲν ἦταν ποτέ αὐτὴ ἡ παράδοσή της. **Ι**σως κάποιος να θεωρεῖ, ὅτι θὰ ἔπρεπε να εἶναι ἔτσι· δὲν γνωρίζω. **Ε**κεῖνο πὺν γνωρίζω, εἶναι ὅτι ἡ Ορθοδοξία εἶναι κάτι βαθιὰ βιωματικό.

Φυσικὰ διαθέτουμε καὶ τὴν θεολογία μας, ὅμως ἀκόμη σημαντικότερη εἶναι ἡ ἐμπειρία τῆς πίστεως. **Η** λατρεία μας. **Η** προσευχή μας. **Μ**έσα ἀπὸ τὴν προσευχή ἐνωνόμαστε μὲ τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό. **Μ**έσα ἀπὸ τὴν λατρεία μετέχουμε στὴν θεία ζωή. **Α**ὐτὴ ἡ ἐμπειρία εἶναι πὺν ἀγγίζει τὶς ψυχές περισσότερο ἀπὸ ὅτιδήποτε ἄλλο. **Ι**διαίτερα στὴν Αφρική. **Θ**ὰ τὸ παρατηρήσατε καὶ ἐσεῖς στὴν Κένυα. **Κ**ατὰ τὴν διάρκεια τῶν Ἀκο-

λουθιῶν ὅλοι γνωρίζουν σχεδὸν τὰ πάντα ἀπ' ἔξω. **Ἰ**δίως τῇ Θεΐᾳ Λειτουργίᾳ καὶ τὸν Ὅρθρο. **Ὅ**λοι ψάλλουν μαζί. **Ἰ**σως ἡ μουσικὴ νὰ μὴν εἶναι πάντοτε ἄψογη ἀπὸ καλλιτεχνικὴ ἀποψη, ὅμως εἶναι γεμάτη καρδιά. **Σ**υμμετέχουν ὅλοι. **Δ**ὲν συμβαίνει ὅπως στὴν Ἑλλάδα, ὅπου συνήθως ψάλλουν οἱ ψάλτες καὶ τὸ ἐκκλησίασμα παραμένει περισσότερο σιωπηλό. **Σ**τὴν Ἀφρικὴ ὁλόκληρη ἡ κοινότητα συμμετέχει ἐνεργά. **Κ**αὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓνα πολὺ σημαντικό στοιχεῖο τῆς ἱεραποστολῆς.

Υπάρχουν ἀμέτρητοι δρόμοι, μέσα ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ὁδηγεῖ ἓναν ἄνθρωπο στὴν Ἐκκλησία. **Γ**νώρισα Ἑβραίους ποὺ πίστεψαν στὸν Χριστὸ διαβάζοντας τὸν Ντοστογιέφσκι. **Γ**νώρισα ἄλλους ποὺ μπήκαν τυχαῖα μιὰ μέρα σὲ ἓναν Ὁρθόδοξο ναὸ καὶ ἐνίωσαν, ὅτι κάτι συγκλόνισε τὴν ψυχὴ τους. **Α**λλοὶ ὠδηγήθηκαν στὴν Ὁρθοδοξία μέσα ἀπὸ τὴν μελέτῃ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνακάλυψαν, ὅτι ἡ ἱστορικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία. **Ὁ** Θεὸς ἐργάζεται μὲ πολλοὺς καὶ διαφορετικοὺς τρόπους.

7) Ἑρώτησις: **Π**ιστεύω, ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ ταυτιστοῦν μὲ τὴν ἀκόλουθη κατάσταση. **Π**ολλοὶ ζοῦν σὲ οἰκογένειες, ὅπου εἶναι οἱ μόνοι Ὁρθόδοξοι. **Τ**ὰ ἀδελφία τους μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι Ὁρθόδοξα, οὔτε οἱ γονεῖς τους. **Εἶναι** φυσικό, ἂν κάποιος εἶναι Ὁρθόδοξος Χριστιανός, νὰ ἐπιθυμεῖ καὶ οἱ ἀγαπημένοι του νὰ γνωρίσουν τὴν Ὁρθοδοξία. **Τί** θὰ συμβουλευάτε ἓναν ἄνθρωπο ποὺ εἶναι ὁ μόνος Ὁρθόδοξος μέσα στὴν οἰκογένειά του; **Π**ῶς θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσει αὐτὴ τὴν κατάσταση;

Απάντησις: **Σ**τὴν Ἀφρικὴ αὐτὴ εἶναι μᾶλλον σπάνια περὶπτωση. **Οἱ** οἰκογένειες εἶναι τόσο δεμένες μεταξύ τους, ὥστε εἶναι δύσκολο νὰ φανταστεῖ κανεὶς ἓνα μόνο μέλος νὰ ἀκολουθήσει ἓναν τόσο διαφορετικὸ δρόμο μόνο του. **Οἱ** οἰκογενειακοὶ δεσμοὶ εἶναι ἐξαιρετικὰ ἰσχυροί. **Ἄν**, γιὰ παράδειγμα, ὁ ἀδελφός σου πεθάνει καὶ ἀφήσει πίσω του ὀρφανὰ παιδιὰ, θεωρεῖται αὐτονόητο, ὅτι θὰ τὰ πάρεις στὸ σπίτι σου. **Ἄν** οἱ ἡλικιωμένοι γονεῖς σου ἢ ἀκόμη καὶ ἓνας θεῖος ἢ μία θεία δὲν μποροῦν πλέον νὰ φροντίσουν τὸν ἑαυτό τους, εἶναι ἀδιανόητο νὰ τοὺς ἐγκαταλείψεις ἢ νὰ τοὺς στείλεις σὲ κάποιο ἴδρυμα. **Θ**ὰ τοὺς δεχθεῖς στὸ σπίτι

σου. **Ο**ί οικογένειες είναι πολύ ένωμένες, σὲ ἀντίθεση μὲ ὅ,τι συμβαίνει σήμερα στὶς περισσότερες εὐρωπαϊκὲς χῶρες καί, σὲ μικρότερο βαθμό, στὴν Ἀμερική. **Γ**ιὰ ἕναν νέο ἄνθρωπο πὺν γίνεται Ὁρθόδοξος μέσα σὲ μιὰ οἰκογένεια πὺν δὲν εἶναι Ὁρθόδοξη, ἡ

κατάσταση εἶναι πράγματι δύσκολη. **Α**κόμη καὶ πρακτικὰ ζητήματα, ὅπως ἡ νηστεία ἢ ἡ συμμετοχὴ στὴ λατρευτικὴ ζωὴ, μποροῦν νὰ δημιουργήσουν δυσκολίες. **Ὠ**στόσο, αὐτὴ εἶναι μιὰ δοκιμασία πὺν καλεῖται νὰ ὑπομείνει. **Α**ς θυμᾶται τοὺς ἁγίους μάρτυρες τῶν πρώτων αἰώνων. **Π**ολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς μαρτύρησαν ἐξαιτίας τῶν ἰδίων τῶν γονέων ἢ τῶν συγγενῶν τους, ἐπεὶδὴ ἐπέλεξαν νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Χριστό. **Δ**ὲν ὑπάρχει εὐκολὴ λύση. **Ὅ**πως λέω συχνά, ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς εἶπε: «**Ὅ**ποιος θέλει νὰ μὲ ἀκολουθήσει, ἅς σηκώσει τὸν σταυρό του καὶ ἅς μὲ ἀκολουθεῖ». **Δ**ὲν ὑποσχέθηκε ποτὲ μιὰ εὐκολὴ ζωὴ. **Υ**ποσχέθηκε ἀνεκτίμητα ἀγαθὰ καὶ πράγματι τὰ προσφέρει. **Ὅ**χι ὅμως μιὰ ζωὴ χωρὶς σταυρό.

8) Ἑρώτησις: **Θ**ὰ ἤθελα ἐπίσης νὰ σᾶς ρωτήσω σχετικὰ μὲ τὸν γάμο. **Π**οιὰ εἶναι ἡ γνώμη σας γιὰ ἄνθρώπους πὺν βρίσκονται σὲ μιὰ σχέση μὲ κάποιον μὴ Ὁρθόδοξο, ἔχοντας τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἀργότερα θὰ τὸν ὀδηγήσουν στὴν Ὁρθοδοξία;

Απάντησις: **Ὅ**πως γνωρίζετε, ἡ Ἐκκλησία μας δὲν τελεῖ γάμους μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ μὴ Ὁρθοδόξων. **Αὐ**τὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ πὺν ἀκολουθοῦμε σύμφωνα μὲ τοὺς ἱεροὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας. **Γ**νωρίζω ὅτι στὸ παρελθὸν ὑπῆρξαν περιπτώσεις — εἴτε στὴν Ρωσικὴ Ἐκκλησία τῆς Διασποράς, ὅπου σὲ αὐτὸ τὸ θέμα δὲν τηρεῖται πάντοτε ἡ ἴδια αὐστηρότητα, εἴτε μεταξὺ τῶν νεοημερολογιτῶν — ὅπου κάποιοι σκέφτηκαν: «**Α**ς παντρευτοῦμε πρώτα καὶ σιγὰ σιγὰ ὁ σύζυγος ἢ ἡ σύζυγος θὰ γίνεῖ Ὁρθόδοξος.» **Κ**αμμιά φορὰ αὐτὸ πράγματι συμβαίνει. **Ὅ**μως, ἀπὸ τὴν ἐμπειρία μου, συμβαίνει μᾶλλον σπάνια. **Α**ντίθετα, ὅταν ἕνας Ὁρθόδοξος ἐξηγεῖ ξεκάθαρα στὸν μελλοντικὸ σύζυγο ἢ στὴν μελλοντικὴ σύζυγό του, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἀποτελεῖ τὸ πῶ οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς ζωῆς του καὶ ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ φανταστεῖ ἕναν γάμο μὲ κάποιον πὺν δὲν

συμμερίζεται αυτή την θεμελιώδη πίστη, τότε πολλές φορές ό άλλος αρχίζει νά ξεετάζει σοβαρά την Όρθοδοξία. **Ό**σως αρχικά τó κάνει από αγάπη πρós τó πρόσωπο πού πρόκειται νά παντρευτεί. **Σ**τήν συνέχεια όμως συχνά πείθεται, ότι αυτή είναι πράγματι ή αλήθεια και ό

αυτή είναι ή σωστή βάση για έναν χριστιανικό γάμο. **Ό**πως είπα, γνωρίζω μία ή δύο περιπτώσεις όπου ό μη Όρθόδοξος σύζυγος έγινε Όρθόδοξος μετά τόν γάμο. **Γ**νωρίζω όμως πολύ περισσότερες περιπτώσεις όπου αυτό δέν συνέβη.

9) Έρώτησις: Υπάρχει ακόμη ένα θέμα πού θα ήθελα νά σās θέσω. **Γ**νωρίζω ανθρώπους πού είναι οί μόνοι Όρθόδοξοι στην οικογένειά τους και οί γονείς ή άλλοι συγγενείς τους πέθαναν χωρίς νά βαπτισθούν Όρθόδοξοι. **Τί** θα λέγατε σέ αυτούς τούς ανθρώπους για νά τούς παρηγορήσετε; **Γ**ια παράδειγμα, αν ένας άνθρωπος έχασε τόν πατέρα του χωρίς εκείνος νά έχει γίνει Όρθόδοξος, τί μπορεί νά τού δώσει ελπίδα;

Απάντησις: Εκείνο πού μπορούμε και όφείλουμε νά κάνουμε, είναι νά προσευχóμαστε και νά ελεóυμε υπέρ τών ψυχών εκείνων πού έφυγαν από αυτή την ζωή χωρίς νά γίνουν Όρθόδοξοι. **Α**υτό είναι τó χρέος μας. **Τ**ους αφήνουμε στα χέρια τού Θεού. **Γ**νωρίζουμε, ότι δέν έπιτρέπεται νά μνημονεύονται έπισήμως στις λειτουργικές προσευχές της Έκκλησίας. **Ό**στόσο, όταν πηγαίνουμε στόν Ναό μπορούμε νά ανάβουμε ένα κερί γι' αυτούς. **Μ**πορούμε νά προσευχóμαστε γι' αυτούς μέσα στην καρδιά μας. **Κ**αι πρέπει νά τó κάνουμε. **Μ**πορούμε επίσης νά προσφέρουμε ελεημοσύνη στην μνήμη τους. **Δ**έν είμαστε έμείς οί κριτές. **Ό** μόνος Κριτής είναι ό Θεός. **Γ**νωρίζουμε τά λόγια τού Ευαγγελίου: **«Ό**ποιος πιστέψει και βαπτισθεί θα σωθεί.» **Ό**χι, καλύτερα, έχει την δυνατότητα νά σωθεί. **Τ**ά λόγια αυτά τά είπε ό ίδιος ό Κύριός μας και δέν έχουμε δικαίωμα νά τά αλλάξουμε. **Γ**νωρίζουμε όμως επίσης, ότι οί προσευχές τών δικαίων μπορούν νά ώφελήσουν ακόμη και εκείνους πού έφυγαν από αυτή την ζωή χωρίς τó βάπτισμα. **Α**υτό ακριβώς κάνω και έγώ. **Δ**ιότι ούτε ό πατέρας μου ούτε ή μητέρα μου βαπτίστηκαν Όρθόδοξοι.

10) Έρώτησις: Κατά την διάρκεια της ιεραποστολικής σας δια-

κονίας, σᾶς ἔχει συμβεῖ ποτὲ νὰ σᾶς προσβάλουν δημόσια; **Γιὰ** παράδειγμα, ἐνῶ μιλούσατε σὲ κάποιον ἢ βρισκόσασταν σὲ ἓναν Ναό, νὰ σηκώθηκε κάποιος καὶ νὰ ἄρχισε νὰ σᾶς ἐπιτίθεται λεκτικά;

Απάντησις: Περιστασιακά, ναί. **Ὅ**μως, παραδόξως, περισσότερο ἀπὸ ἀνθρώπους πού αὐτοαποκαλοῦνται Ὁρθόδοξοι, παρὰ ἀπὸ μὴ Ὁρθοδόξους. **Δ**ὲν θυμᾶμαι νὰ ἔχω δεχθεῖ τέτοια συμπεριφορὰ ἀπὸ μουσουλμάνους ἢ ἀπὸ ἀνθρώπους ἄλλων θρησκειῶν. **Ἐ**χω ἐπισκεφθεῖ πολλές φορές τὴν Τουρκία, γιὰ παράδειγμα, καὶ πάντοτε μὲ ἀντιμετώπιζαν μὲ σεβασμό. **Π**οτὲ δὲν θυμᾶμαι νὰ ἄκουσα ὑβριστικά σχόλια ἢ νὰ ἀντιμετώπισα κάποια ἐχθρική συμπεριφορὰ.

Οἱ δυσάρεστες ἀντιδράσεις προέρχονται κυρίως ἀπὸ ἐκείνους πού ἀποκαλῶ «νεωτεριστὲς Ὁρθοδόξους». **Γιὰ** μένα αὐτὸ ἀποτελεῖ θλιβερὸ φαινόμενο, γιατί πιστεύω, ὅτι κατὰ βάθος αἰσθάνονται ἔλεγχο τῆς συνειδήσεώς τους γιὰ ὅσα κάνουν καὶ γιὰ τὴν ἀπομάκρυνσή τους ἀπὸ τὴν Παράδοση τῆς Ὁρθοδοξίας. **Γι'** αὐτὸ καὶ ἡ δική μας μαρτυρία τοὺς ἐνοχλεῖ. **Α**πὸ ἀνθρώπους ἄλλων θρησκειῶν, ὅμως, δὲν θυμᾶμαι νὰ ἔχω ἀντιμετωπίσει κάτι παρόμοιο.

11) Ἑρώτησις: Σήμερα σχεδὸν ὅλοι ἔχουν ἓνα κινητὸ τηλέφωνο μὲ κάμερα καὶ πολλές φορές καταγράφουν τέτοιες συζητήσεις. **Ἦ**σως νὰ ἔχετε δεῖ σχετικά βίντεο, ὅπου κάποιος πλησιάζει ἓναν χριστιανὸ καὶ τοῦ λέει: «**Α**φοῦ εἶσαι τόσο καλὸς χριστιανός, γιατί δὲν τηρεῖς αὐτὸ πού γράφει ἡ Βίβλος;». **Καὶ** ὅλη ἡ συζήτηση καταγράφεται. **Γ**νωρίζω προσωπικὰ ἀνθρώπους πού βρέθηκαν σὲ μιὰ τέτοια δύσκολη θέση, προσπαθώντας νὰ ὑπερασπιστοῦν τὴν πίστη τους, ἐνῶ κάποιος τοὺς βιντεοσκοποῦσε. **Μ**ερικὲς φορές μάλιστα τοὺς θέτουν ἐρωτήματα, στὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζουν τὴν ἀπάντηση. **Τί** θὰ συμβουλευάτε ἓναν Ὁρθόδοξο πού βρίσκεται σὲ μιὰ τέτοια κατάσταση;

Απάντησις: **Τὸ** πρῶτο πού πρέπει νὰ θυμόμαστε εἶναι, ὅτι δὲν εἶναι ντροπὴ νὰ ποῦμε: «**Δ**ὲν γνωρίζω.» **Σ**τὴν σημερινὴ ἐποχὴ πολλοὶ ἄνθρωποι θεωροῦν, ὅτι πρέπει νὰ ἔχουν ἀπάντηση γιὰ τὰ πάντα. **Δ**ὲν εἶναι ἔτσι. **Α**κόμη καὶ οἱ μεγαλύτεροι θεολόγοι δὲν γνωρίζουν τὰ πάντα. **Εἶ**ναι πολὺ προτιμότερο νὰ πεῖ κανεὶς μὲ εὐλικρίνεια: «**Δ**ὲν ξέρω. **Θ**ὰ τὸ μελετήσω καὶ θὰ ἐπανέλθω», παρὰ νὰ δώσει μιὰ πρόχειρη ἢ λανθασμένη ἀπάν-

τηση. **Ε**πί πλέον, δὲν πρέπει νὰ παρα-
συρόμαστε σὲ ἀτελείωτες ἀντιπαραθέ-
σεις. **Η** Ἀγία Γραφή μᾶς προτρέπει νὰ
εἴμαστε πάντοτε ἑτοιμοὶ νὰ ἀπολογη-
θοῦμε γιὰ τὴν πίστη μας, ἀλλὰ αὐτὸ
πρέπει νὰ γίνεται «μὲ πραότητα καὶ
φόβο Θεοῦ». **Δ**ὲν χρειάζεται νὰ φωνά-
ζουμε, οὔτε νὰ προσπαθοῦμε νὰ νική-
σουμε τὸν ἄλλον σὲ μιὰ λεκτικὴ διαμά-
χη. **Σ**κοπὸς μας δὲν εἶναι νὰ κερδίσουμε
μιὰ συζήτηση. **Σ**κοπὸς μας εἶναι νὰ βοηθήσουμε μιὰ ψυχή.

Πολλὲς φορὲς ὁ ἄνθρωπος ποὺ κάνει τὶς ἐρωτήσεις δὲν
ἐνδιαφέρεται πραγματικὰ νὰ μάθει. **Θ**έλει ἀπλῶς νὰ δημι-
ουργήσει ἐντυπώσεις ἢ νὰ μᾶς φέρει σὲ δύσκολη θέση. **Σ**ὲ μιὰ
τέτοια περίπτωση, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ συνεχίζεται ἡ συζή-
τηση. **Ο** ἴδιος ὁ Χριστὸς μας, ὅταν καταλάβαινε ὅτι κάποιοι
δὲν ζητοῦσαν τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ προσπαθοῦσαν μόνο νὰ
Τὸν παγιδεύσουν, δὲν ἀπαντοῦσε πάντοτε στὶς ἐρωτήσεις
τους. **Τ**ὸ ἴδιο βλέπουμε καὶ στοὺς Ἁγίους Πατέρες. **Π**ρέπει
λοιπὸν νὰ ἔχουμε διάκριση. **Ν**ὰ καταλαβαίνουμε πότε κά-
ποιος ἀναζητᾷ πραγματικὰ τὴν ἀλήθεια καὶ πότε ἀπλῶς ἐπι-
διώκει μιὰ ἀντιπαράθεση.

Οταν ὑπάρχει εἰλικρινὴς ἀναζήτηση, ἀξίζει νὰ ἀφιερώσου-
με χρόνο. **Ο**ταν ὅμως ὑπάρχει μόνο διάθεση φιλονικίας, εἶναι
προτιμότερο νὰ ἀποχωρήσουμε μὲ εἰρήνη. **Η** καλύτερη ἀπο-
λογία τῆς πίστεως δὲν εἶναι πάντοτε τὰ λόγια. **Εἶναι** ἡ ζωὴ
μας. **Ἄν** ὁ ἄνθρωπος βλέπει ἕναν Χριστιανὸ ποὺ ζεῖ μὲ ἀγάπη,
ταπείνωση, ὑπομονὴ καὶ εἰρήνη, αὐτὸ ἀποτελεῖ πολὺ ἰσχυρό-
τερη μαρτυρία ἀπὸ ὅποιοδήποτε ἐπιχείρημα. **Η** ἀγιότητα πεί-
θει περισσότερο ἀπὸ τὴν ρητορικὴ. **Κ**αὶ αὐτὸ εἶναι τὸ οὐσια-
στικὸ ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ.

Ο ἴδιος ὁ Χριστὸς μας λέει, ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θὰ δώσει τὰ
λόγια ποὺ πρέπει νὰ εἰπωθοῦν. **Κ**αὶ πολὺ συχνὰ αὐτὸ συμβαί-
νει πραγματικά. **Π**ρῶτα ἀπ' ὅλα, δὲν πρέπει νὰ ἀπαντᾷ κανεὶς
μόνο μὲ τὴ λογικὴ του. **Π**ρέπει νὰ προσεύχεται μέσα του καὶ
νὰ λέει: **«Κύριε, δώσέ μου τὰ λόγια ποὺ πρέπει νὰ πῶ»**. **Αὐτὸ**
εἶναι τὸ πρῶτο λάθος ποὺ κάνουν πολλοὶ ἄνθρωποι. **Ἀντὶ** νὰ
ζητήσουν ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ τοὺς φωτίσει, προσπαθοῦν νὰ ἀπαν-
τήσουν μόνοι τους, βασιζόμενοι στὶς δικές τους γνώσεις, οἱ
ὁποῖες ἴσως νὰ μὴν ἐπαρκοῦν γιὰ τὸ συγκεκριμένο θέμα. **Ἄν**

ὅμως προσευχηθεῖς, πολλές φορές θὰ ἐκπλαγεῖς ἀκόμη καὶ ὁ ἴδιος μὲ αὐτὰ ποὺ θὰ πεῖς. **Μοῦ** συμβαίνει συχνὰ πρὶν ἀπὸ ἓνα κήρυγμα. **Δ**ὲν ἔχω προετοιμάσει κάτι συγκεκριμένο στὸ μυαλό μου. **Π**ροσεύχομαι ὅμως καὶ ζητῶ ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα νὰ μὲ φωτίσει. **Κ**αὶ πολλές φορές ἐκπλήσσομαι ὁ ἴδιος μὲ ὅσα λέω, γιατί τὴν ὥρα ἐκείνη αισθάνομαι, ὅτι εἶμαι καὶ ἐγὼ ἀκροατὴς μαζί μὲ τοὺς ὑπόλοιπους. **Αὐτὸ** ὅμως δὲν ἀφορᾷ μόνο τοὺς Ἱερεῖς· ἰσχύει γιὰ κάθε Χριστιανό. **Κ**αὶ φυσικά, ἂν δὲν γνωρίζεις κάτι, τότε ἀπλῶς δὲν τὸ γνωρίζεις. **Μ**ὴν προσποιεῖσαι, ὅτι γνωρίζεις. **Ν**ὰ λὲς τὴν ἀλήθεια.

12) Ἑρώτησις: *Μπορεῖτε νὰ θυμηθεῖτε κάποια ιδιαίτερα ἐντυπωσιακὴ μεταστροφή στὴν Ὁρθοδοξία; Κάποιον ποὺ ἔλεγε, ὅτι δὲν θὰ γινόταν ποτὲ Ὁρθόδοξος καὶ τελικὰ ἔγινε;*

Ἀπάντησις: **Ν**αί, βεβαίως. **Θυμᾶμαι** μιὰ μικρὴ ἐνορία μας στὸ κεντρικὸ Κασαί, πρὶν ἀπὸ περίπου εἴκοσι πέντε χρόνια. **Ἐ**νας ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς μας, ὁ ὁποῖος περιώδευε στὴν περιοχὴ τῆς εὐθύνης του, μπῆκε σὲ ἓνα χωριὸ ὅπου ὅλοι οἱ κάτοικοι ἦταν ἀκόμη εἰδωλολάτρες καὶ ἀκολουθοῦσαν τὶς τοπικὲς θρησκευτικὲς παραδόσεις. **Συνάντησε** τὸν ἀρχηγὸ τοῦ χωριοῦ, συζήτησε μαζί του, μὲ τὴν οἰκογένειά του καὶ μὲ ἄλλους κατοίκους. **Ὁ** ἀρχηγὸς πείσθηκε, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ἀποφάσισε νὰ γίνεи Χριστιανὸς μαζί μὲ ὁλόκληρη τὴν οἰκογένειά του. **Οἱ** ὑπόλοιποι κάτοικοι ὅμως ἀντέδρασαν ἔντονα. **Ὁ** Ἱερέας βάπτισε τὸν ἀρχηγὸ καὶ τὴν οἰκογένειά του καὶ τοὺς εἶπε: **«Σ**ὲ δύο ἢ τρεῖς μῆνες θὰ ἐπιστρέψω γιὰ νὰ τελέσω τὴ Θεία Λειτουργία, ὥστε νὰ κοινωνήσετε γιὰ πρώτη φορά». **Στὸ** μεταξύ, ὁ ἀρχηγὸς κατασκεύασε ἓνα μικρὸ ἐκκλησάκι ἀπὸ πλίνθους καὶ ξύλα, μὲ σκεπὴ ἀπὸ φύλλα, ὅπως συνηθίζεται ἐκεῖ, ὥστε νὰ ὑπάρχει χῶρος γιὰ τὴ Θεία Λειτουργία, ὅταν θὰ ἐπέστρεφε ὁ Ἱερέας. **Ἐν** τῷ μεταξύ, οἱ μάγοι καὶ οἱ μάγοι-θεραπευτὲς τῆς περιοχῆς συγκεντρώθηκαν καὶ εἶπαν: **«Π**ρέπει νὰ ἀπαλλαγούμε ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἀρχηγὸ καὶ ἀπὸ τὴν

νέα του πίστη». **Δ**ὲν τόλμησαν νὰ τὸν βλάψουν ἄμεσα. **Ἐ**καναν ὅμως ὅλες τὶς μαγικὲς τελετὲς ποὺ πίστευαν, ὅτι θὰ προκαλοῦσαν κεραυνό, ὥστε νὰ καεῖ τὸ σπίτι τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τὸ ἐκκλησάκι ποὺ εἶχε κτίσει. **Ἐ**κεῖνο τὸ βράδυ πράγματι ξέσπασε δυνατὴ καταιγίδα. **Ἐ**πε-

σαν κεραυνοί. **Ό**μως οὔτε τὸ σπίτι τοῦ ἀρχηγοῦ οὔτε τὸ πα-
ρεκκλήσι χτυπήθηκαν. **Α**ντίθετα, κήηκαν ἀρκετὰ ἄλλα σπίτια
καὶ δέντρα γύρω τους, ἀκόμη καὶ σπίτια τῶν ἰδίων τῶν μάγων.
Οἱ κάτοικοι ἔμειναν κατάπληκτοι. **Π**ῆγαν στὸν ἀρχηγὸ καὶ
ἐκεῖνος ἀρχισε νὰ τοὺς ἐξηγεῖ ὅσα εἶχε μάθει γιὰ τὸν Χριστό.
Όταν ὁ Ἱερέας ἐπέστρεψε, ὁλόκληρο τὸ χωριὸ βαπτίστηκε καὶ
δημιουργήθηκε μιὰ νέα ἐνορία. **Α**ργότερα χειροτονήθηκαν
καὶ οἱ πρῶτοι Ἱερεῖς τῆς περιοχῆς, οἱ ὁποῖοι συνεχίζουν μέχρι
σήμερα τὴν διακονία τους. **Ο** Θεὸς ἐργάζεται μὲ τρόπους ποὺ
πολλὲς φορὲς ξεπερνοῦν κάθε ἀνθρώπινη προσδοκία.

13) Ἑρώτησις: Σεβασμιώτατε, τί εἶναι αὐτὸ ποὺ σᾶς δίνει δύνα-
μη νὰ συνεχίζετε; **Φ**αντάζομαι, ὅτι ὡς ἱεραπόστολος Ἐπίσκοπος
θὰ ἔχετε γνωρίσει πολλὰ ἀπογοητεύσεις. **Τ**ί εἶναι ἐκεῖνο ποὺ
σᾶς κρατᾷ ὀρθιο;

Απάντησις: Ὑπάρχουν, βέβαια, ἀπογοητεύσεις. **Μ**ία ἀπὸ
τὶς μεγαλύτερες εἶναι ἡ προδοσία. **Σ**τὴν Ἀφρική, γιὰ παράδειγ-
μα, πολλοὶ Ἱερεῖς δέχονται συνεχῶς δελεαστικὲς προτάσεις.
Αν πᾶνε στὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, θὰ λάβουν μισθὸ
ἢ βοήθεια γιὰ τὴν μόρφωση τῶν παιδιῶν τους. **Τ**ὰ τελευταῖα
χρόνια δραστηριοποιεῖται ἐκεῖ καὶ τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας,
προσφέροντας ἀκόμη περισσότερα χρήματα καὶ ὑποτροφίες
γιὰ σπουδὲς στὴν Ρωσία. **Ε**ἶναι μεγάλος πειρασμός. **Σ**τὸ Κον-
γκὸ ἔχω χειροτονήσει σχεδὸν ἑκατὸ Ἱερεῖς. **Δ**εκαῆξι ἔχουν ἤδη
κοιμηθεῖ. **Α**νάμεσα στοὺς ὑπόλοιπους ὑπῆρξαν καὶ μερικὲς
ἀποστασίες. **Δ**ύο πῆγαν στὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας καὶ
δύο στὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας. **Α**ὐτὲς οἱ περιπτώσεις προκα-
λοῦν βαθιὰ θλίψη σὲ ἐκεῖνον ποὺ τοὺς δίδαξε τὴν πίστη, τοὺς
χειροτόνησε καὶ ἔκανε ὅ,τι μπορούσε γι' αὐτούς. **Υ**πάρχουν
ἐπίσης καὶ ἀπογοητεύσεις ἀπὸ λαϊκοὺς, οἱ ὁποῖοι, μέσα στὴν
μεγάλη φτώχεια, κάποιες φορὲς ἐπινοοῦν ἱστορίες γιὰ νὰ λά-
βουν λίγη οικονομικὴ βοήθεια. **Α**ὐτὰ συμβαίνουν. **Ω**στόσο, ἡ

θετικὴ πλευρὰ εἶναι ἀσύγκριτα
μεγαλύτερη. **Δ**όξα τῷ Θεῷ, ἔχω
ἀρκετοὺς Ἱερεῖς ποὺ εἶναι πραγ-
ματικὰ διαμάντια. **Ε**ργάζονται
ἀκούραστα, χωρὶς ποτὲ νὰ ζη-
τοῦν τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτό τους.
Κηρύττουν τὸ Εὐαγγέλιο, ὁδη-
γοῦν ἀνθρώπους στὴν Ἐκκλησία

καὶ τὸ προσωπικὸ τοὺς παράδειγμα ἀπο-
τελεῖ τὸ ἰσχυρότερο κήρυγμα.

Καὶ δὲν εἶναι μόνο οἱ Ἰερεῖς. **Εἶναι** καὶ ὁ λαός. **Ὅταν** ἐπισκέπτομαι τὴν Ἀφρική καὶ βλέπω τὸν ἐνθουσιασμό τῶν πιστῶν, τὸν ζήλο τους καὶ τὶς θυσίες ποὺ κάνουν γιὰ νὰ βρεθοῦν στὸν Ναό, συγκινοῦμαι βαθιά. **Ἀνθρώποι** περπατοῦν δύο, τρεῖς ἢ ἀκόμη καὶ τέσσερις ἡμέρες γιὰ νὰ συμμετάσχουν στὴν Θεία Λειτουργία. **Τὰ** παιδιὰ διψοῦν νὰ μάθουν. **Ἐδῶ**, ἂν ἓνα κήρυγμα διαρκέσει περισσότερο ἀπὸ δέκα λεπτά, οἱ ἄνθρωποι ἀρχίζουν νὰ κοιτάζουν τὸ ρολοῖ τους. **Ἐκεῖ** μπορεῖς νὰ μιλᾷς μιὰμιση ὥρα. **Καὶ** ὅταν στὸ τέλος κάνεις ἐρωτήσεις, διαπιστώνεις, ὅτι ἀκουγαν κάθε λέξη. **Ἀκόμη** καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ. **Μέσα** στὸν ναὸ κάθονται ἡσυχά. **Τὰ** τοποθετοῦν μπροστά. **Δὲν** τρέχουν, δὲν μιλοῦν, δὲν παίζουν. **Μετὰ** τὴν Ἀκολουθία θὰ βγοῦν ἔξω καὶ θὰ παίξουν σὰν ὅλα τὰ παιδιὰ. **Ἀλλὰ** μέσα στὸν Ναὸ ἐπικρατεῖ ὑποδειγματικὴ τάξη. **Αὐτὰ** εἶναι ποὺ σὲ παρηγοροῦν. **Θυμᾶμαι** μία ἡλικιωμένη γυναῖκα στὴν Κάντζα τῆς Κέννας. **Κάθε** Σάββατο τὸ ἀπόγευμα περπατοῦσε τέσσερις ἢ πέντε ὥρες ἀπὸ τὸ χωριό της γιὰ νὰ προλάβει τὸν Ἑσπερινό. **Ἔμενε** ἐκεῖ ὅλη τὴν νύχτα, κοινοῦσε τὴν Κυριακή, ἔτρωγε ἓνα πιάτο φαγητὸ καὶ κατόπιν περπατοῦσε ἄλλες τέσσερις ἢ πέντε ὥρες γιὰ νὰ ἐπιστρέψει στὸ σπίτι της. **Ἦταν** ἤδη πάνω ἀπὸ ἑβδομήντα ἐτῶν. **Ἀνθρώποι** σὰν καὶ αὐτὴ σὲ κάνουν νὰ λές: **«Ναί, πραγματικὰ ἀξίζει τὸν κόπο».**

Ἡ μετάνοια δὲν εἶναι κάτι θλιβερό. **Εἶναι** λύπη γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας, ἀλλὰ ταυτόχρονα βαθιὰ χαρὰ ἐν Χριστῷ. **Χαρὰ** ἐπειδὴ ἀνήκουμε στὸ Σῶμα Του καὶ ἔχουμε μετοχὴ στὴν Χάρη Του μέσα ἀπὸ τὰ Ἅγια Μυστήρια. **Ἡ** χαρὰ μας δὲν ἐκφράζεται ὅπως σὲ ὠρισμένες προτεσταντικὲς ὁμάδες, μὲ κραυγές, ἀναρθρες φωνές ἢ ἔντονες ἐξωτερικὲς ἐκδηλώσεις. **Στὴν** Ὁρθόδοξία ἐκφράζεται διαφορετικὰ. **Στὴν** Ἀφρική πολλές φορές ἐκφράζεται μέσα ἀπὸ ὕμνους καὶ παραδοσιακοὺς χορούς, πάντοτε ὁμως μὲ σεμνότητα καὶ μέτρο.

14) Ἑρώτησις: Ποιὸ εἶναι τὸ σημαντικότερο μάθημα ποὺ πήρατε ὡς ἱεραπόστολος Ἐπίσκοπος;

Ἀπάντησις: Πρῶτα ἀπ' ὅλα, ἔμαθα νὰ ὑπομένω τὶς δυσκολίες. **Κάθε** φορὰ ποὺ πηγαίνω στὸ Κονγκὸ ἀρρωσταίνω. **Καὶ** στὸ τελευταῖο μου ταξίδι συνέβη τὸ ἴδιο. **Ἔμαθα** ὁμως,

ὅτι χρειάζεται νὰ βλέπεις τὸν κόσμον μὲ τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων, στοὺς ὁποίους διακονεῖς. **Ν**ὰ κατανοεῖς τὸν τρόπο σκέψης τους. **Ν**ὰ μπαίνεις στὴν ζωὴ τους. **Α**ὐτὸ ἀπαιτεῖ χρόνο, ὑπομονὴ καὶ ἀγάπη. **Τ**ὸ μεγαλύτερο μάθημα, ὅμως, εἶναι ὅτι ὑπάρχουν

ἀμέτρητοι ἄνθρωποι καλῆς προαιρέσεως, οἱ ὅποιοι, ἂν ἄκουγαν τὸν λόγο τῆς Ἀλήθειας, θὰ τὸν ἀκολουθοῦσαν. **Κ**αὶ σήμερα, περισσότερο ἀπὸ ποτέ, ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀμερικὴ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἱεραποστολή. **Ἰ**σως ἀκόμη μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι ἡ Ἀφρικὴ.

15) Ἑρώτησις: *Τί θὰ συμβουλευάτε τοὺς φοιτητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς;*

Ἀπάντησις: Κάθε Ὁρθόδοξος Χριστιανός, εἴτε γίνεи κληρικός εἴτε ὄχι, καλεῖται νὰ εἶναι «τὸ φῶς τοῦ κόσμου». **Ὁ** Χριστὸς δὲν ἀπευθύνθηκε μόνο στοὺς Ἀποστόλους. **Ἀ**πευθύνθηκε σὲ ὅλους. **Ἡ** πρώτη μας ἀποστολὴ εἶναι νὰ γίνουμε παρὰδειγμα μὲ τὴν ζωὴ μας. **Ἄ**ν τὰ λόγια μας δὲν συμφωνοῦν μὲ τὴν ζωὴ μας, τότε ὅσο σωστὰ καὶ ἂν μιλάμε, ἡ μαρτυρία μας χάνει τὴν δύναμή της. **Θ**υμᾶμαι, ὅτι κάποτε ἓνας Ἱερέας ρώτησε τὸν ἅγιον Ἰωάννη τῆς Κρονστάνδης: **«Δ**ιαβάζω τὰ κηρύγματά σας. **Δ**ὲν ἔχουν κάτι ἰδιαίτερα ἐντυπωσιακό. **Γ**ιατί λοιπόν, ὅπου καὶ ἂν πηγαίνετε, συγκεντρώνονται χιλιάδες ἄνθρωποι;». **Ὁ** Ἅγιος ἀπάντησε: **«Γ**ιατί ὅ,τι λέω, τὸ ἔχω πρῶτα ζήσει. **Δ**ὲν εἶναι θεωρία· εἶναι ἐμπειρία. **Γ**ι' αὐτὸ καὶ ὁ λόγος ἀγγίζει τὶς καρδιές». **Α**ὐτὸ εἶναι καὶ τὸ δικό μου μήνυμα. **Ν**ὰ προσπαθεῖτε πρῶτα νὰ ζητε τὴν Ὁρθοδοξίαν. **Κ**αὶ ἔπειτα νὰ μιλάτε γι' Αὐτήν. **Τ**ότε τὰ λόγια σας θὰ ἔχουν δύναμη καὶ θὰ καρποφοροῦν.

- Σεβασμιώτατε, σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμὰ πὺν ἦσασταν σήμερα μαζί μας.

- Κι ἐγὼ σᾶς εὐχαριστῶ. **Ε**ὐχομαι, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, κάποια ἡμέρα νὰ δοῦμε καὶ νέους ἀπὸ τὶς ἱεραποστολές μας στὴν Ἀφρικὴ νὰ σπουδάζουν στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Καλιφόρνιας, ὥστε νὰ ἐπιστρέψουν ἀκόμη καλύτερα προετοιμασμένοι γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν τὴν Ἐκκλησίαν. **Ὁ** Θεὸς νὰ σᾶς εὐλογεῖ ὅλους.

- Σᾱς μεταφέρει ἐπίσης τὸν χαιρετισμὸς τοῦ ὁ Ἐπίσκοπος Αὐξέντιος.

- Τὸν εὐχαριστῶ πολὺ.

- Καὶ ἐμεῖς σᾱς εὐχαριστοῦμε πὸν ἤσασταν μαζί μας στὸ «Tea Time at the Seminary».

(*) Βλ. <https://entoytwnika1.blogspot.com/> καὶ • <https://www.youtube.com/watch?v=fIJWf2laytA>. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

